

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 244/2567

นาง น.โจทก์ นาง ก. กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1750, ป.พ.พ. มาตรา 1719, ป.พ.พ. มาตรา 1723, ป.พ.พ. มาตรา 1724, ป.ที่ดิน มาตรา 63, ป.พ.พ. มาตรา 1336, ป.พ.พ. มาตรา 1300, ป.ที่ดิน มาตรา 61

ย่อ / หลักกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ มีที่มาจากบันทึกข้อตกลงแบ่งปันทรัพย์มรดกที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ก. ทำกับทายาทของ ก. เพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดกของ ก. ให้แก่ทายาท โดยตกลงให้จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 8235 (เลขที่ 96870) ให้แก่โจทก์ จึงเป็นสัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดก อันมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญตาม ป.พ.พ. มาตรา 1750 วรรคสอง โจทก์และจำเลยที่ 1 ต้องผูกพันตามข้อตกลงในสัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดกดังกล่าว จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกมีหน้าที่จัดการมรดกโดยทั่วไปและแบ่งปันทรัพย์มรดกให้แก่ทายาททุกคนภายใต้ขอบอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา 1719, 1723, 1724 วรรคหนึ่ง และ 1745 การที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกรู้ว่าโฉนดที่ดินพิพาทอยู่กับโจทก์ แต่กลับมอบอำนาจให้ผู้มีชื่อไปยื่นคำขอออกใบแทนโฉนดที่ดินพิพาท เมื่อจำเลยที่ 1 ได้รับใบแทนโฉนดที่ดินพิพาท วันที่ 22 มีนาคม 2561 จำเลยที่ 1 จดทะเบียนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 ในวันที่ 10 เมษายน 2561 เป็นเวลาหลังจากได้รับใบแทนโฉนดที่ดินพิพาทเพียง 18 วัน แสดงให้เห็นถึงความต้องการของจำเลยที่ 1 ที่จะเอาที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์มรดกมาเป็นประโยชน์ของตนเพียงผู้เดียว ย่อมไม่เป็นไปเพื่อการจัดการทรัพย์มรดกเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดกให้แก่ทายาทอันเป็นการกระทำผิดหน้าที่ของผู้จัดการมรดกและนอกขอบอำนาจของผู้จัดการมรดก จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยที่ 1 ไม่มีสิทธิจดทะเบียนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 ซึ่งจำเลยที่ 1 ให้ผู้มีชื่อไปขอใบแทนทั้งที่โฉนดที่ดินไม่ได้สูญหาย ใบแทนโฉนดที่ดินซึ่งจำเลยที่ 1 นำไปจดทะเบียนขายให้แก่จำเลยที่ 2 จึงออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีผลให้โฉนดที่ดินถูกยกเลิกไป และถือไม่ได้ว่าใบแทนโฉนดที่ดินเป็นหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่คู่กรณีจะนำไปใช้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตาม ป.พ.พ. ได้ตาม ป.ที่ดิน มาตรา 63 วรรคแรกและวรรคสอง, 72 การจดทะเบียนซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์ย่อมใช้สิทธิในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์มรดกฟ้องเรียกที่ดินพิพาทคืนจากจำเลยที่ 2 ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้พิพากษาหรือมีคำสั่งเพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินโฉนดเลขที่ 96870 ลงวันที่ 10 เมษายน 2561 ระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ให้จำเลยที่ 1 ไปจดทะเบียนโอนที่ดินดังกล่าวแก่โจทก์ โดยจำเลยที่ 1 เป็นผู้รับผิดชอบชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการโอน หากจำเลยที่ 1 ไม่ไปจดทะเบียนโอนดังกล่าวให้ถือว่าคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนา จำเลยที่ 1 ให้การขอให้ยกฟ้องจำเลยที่ 2 ให้การและแก้ไขคำให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 1 จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย

ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเฉพาะจำเลยที่ 1 ออกจากสารบบความ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ โจทก์ฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ถึงแก่ความตาย นางพันทิพา ทายาทของโจทก์ ยื่นคำร้องขอ เข้าเป็นคู่ความแทน ศาลฎีกาอนุญาต ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงในชั้นฎีการับฟังเป็นยุติได้ว่า ที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 8235 เดิมมีชื่อนางกุ่ม เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ เมื่อนางกุ่มถึงแก่ความตายจึง ตกทอดเป็นมรดกแก่นายกิมเง็ง จำเลยที่ 1 เป็นภริยาและเป็นผู้จัดการมรดกของนายกิมเง็ง จำเลยที่ 1 กับนายกิมเง็ง ไม่มีบุตรด้วยกัน โจทก์เป็นบุตรของนางกิมเช็ก ซึ่งเป็นพี่น้องร่วมบิดา มารดาเดียวกันกับนายกิมเง็ง โจทก์คดีนี้เป็นโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 เป็นจำเลยในคดีแพ่งหมายเลขดำ ที่ 462/2541 หมายเลขแดงที่ 1515/2541 ของศาลชั้นต้น ต่อมาวันที่ 21 ตุลาคม 2541 ในคดี ดังกล่าวโจทก์และจำเลยที่ 1 คดีนี้ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายกิมเง็งมีการทำบันทึกข้อตกลง แบ่งปันทรัพย์มรดกนายกิมเง็งให้แก่ทายาทและทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ศาลมี คำพิพากษตามยอม คดีถึงที่สุดแล้ว จำเลยที่ 1 คดีนี้มอบโฉนดที่ดินเลขที่ 8235 (ที่ดินพิพาท) ซึ่ง ภายหลังมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นโฉนดเลขที่ 96870 ให้แก่โจทก์ไว้ด้วย แต่โจทก์ยังมิได้ จดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทเป็นของตนตามสัญญาประนีประนอมยอมความและบันทึกข้อตกลง แบ่งปันทรัพย์มรดก วันที่ 26 ธันวาคม 2560 จำเลยที่ 1 แจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจว่า โฉนดที่ดินพิพาทสูญหาย วันที่ 5 มกราคม 2561 จำเลยที่ 1 มอบอำนาจให้ผู้มีชื่อไปยื่นคำขอออก ใบแทนโฉนดที่ดินพิพาท วันที่ 22 มีนาคม 2561 จำเลยที่ 1 ได้รับใบแทนโฉนดที่ดินพิพาท วันที่ 10 เมษายน 2561 จำเลยที่ 1 ขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 ตามหนังสือสัญญาซื้อขายระบุราคา ซื้อขายเป็นเงิน 5,130,000 บาท โดยที่ดินพิพาทมีราคาประเมินทุนทรัพย์ในการจดทะเบียนสิทธิ นิติกรรมเป็นเงิน 10,519,850 บาท คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยตามที่โจทก์ได้รับอนุญาตให้ฎีกาว่า โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 ในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์เรียกที่ดินพิพาทคืนจากผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ได้ หรือไม่ เห็นว่า คำพิพากษตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 462/2541 หมายเลขแดงที่ 1515/2541 ของศาลชั้นต้น มีที่มาจากบันทึกข้อตกลงแบ่งปัน ทรัพย์มรดกที่จำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายกิมเง็งทำกับทายาทของนายกิมเง็งแบ่งปัน ทรัพย์มรดกของนายกิมเง็งให้แก่ทายาท โดยตกลงให้จำเลยที่ 1 โอนที่ดินพิพาทโฉนดเลขที่ 8235 (เลขที่ 96870) ให้แก่โจทก์ จึงเป็นสัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดก อันมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่ง อย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1750 วรรคสอง โจทก์และจำเลยที่ 1 ต้องผูกพันตาม ข้อตกลงในสัญญาแบ่งปันทรัพย์มรดกดังกล่าว ทั้งจำเลยที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกซึ่งเป็นตัวแทน ตามกฎหมายเพื่อประโยชน์แก่กองมรดก มีหน้าที่จัดการมรดกโดยทั่วไปและแบ่งปันทรัพย์มรดกให้ แก่ทายาททุกคนภายใต้ขอบอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1719, 1723, 1724 วรรคหนึ่ง และ 1745 การที่จำเลย ที่ 1 ในฐานะผู้จัดการมรดกรู้ว่าโฉนดที่ดินพิพาทอยู่กับโจทก์ แต่กลับมอบอำนาจให้ผู้มีชื่อไป ยื่นคำขอออกใบแทนโฉนดที่ดินพิพาท เมื่อจำเลยที่ 1 ได้รับใบแทนโฉนดที่ดินพิพาทวันที่ 22 มีนาคม 2561 จำเลยที่ 1 จดทะเบียนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 ในวันที่ 10 เมษายน 2561 เป็นเวลาหลังจากได้รับใบแทนโฉนดที่ดินพิพาทเพียง 18 วัน แสดงให้เห็นถึงความต้องการของ จำเลยที่ 1 ที่จะเอาที่ดินพิพาทอันเป็นทรัพย์มรดกมาเป็นประโยชน์ของตนเพียงผู้เดียว ย่อมไม่ เป็นไปเพื่อการจัดการทรัพย์มรดกเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดกให้แก่ทายาทอันเป็นการกระทำผิดหน้าที่

ของผู้จัดการมรดกและนอกขอบอำนาจของผู้จัดการมรดก จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำเลยที่ 1 ไม่มีสิทธิจดทะเบียนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 นอกจากนี้การจดทะเบียนขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 โดยใช้ใบแทนโฉนดที่ดินเลขที่ 96870 ซึ่งจำเลยที่ 1 ให้ผู้มีชื่อไปขอใบแทนทั้งที่จำเลยที่ 1 เป็นผู้ส่งมอบโฉนดที่ดินให้แก่โจทก์ไว้ไม่ได้สูญหาย อันจะเป็นเหตุให้เจ้าของมาขอรับใบแทนโฉนดที่ดินได้ ใบแทนโฉนดที่ดินที่จำเลยที่ 1 นำไปจดทะเบียนขายให้แก่จำเลยที่ 2 จึงออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีผลให้โฉนดที่ดินเลขที่ 96870 ถูกยกเลิกไป และถือไม่ได้ว่าใบแทนโฉนดที่ดินเลขที่ 96870 เป็นหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่คู่กรณีจะนำไปใช้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 63 วรรคแรกและวรรคสอง, 72 การจดทะเบียนซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุผลดังกล่าวเป็นเหตุให้จำเลยที่ 2 ไม่ได้กรรมสิทธิในที่ดินพิพาท โจทก์ย่อมใช้สิทธิในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในที่ดินพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์มรดกฟ้องเรียกที่ดินพิพาทคืนจากจำเลยที่ 2 ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 กรณีมิใช่โจทก์ใช้สิทธิฟ้องโดยเป็นบุคคลผู้อยู่ในฐานะอันจะให้จดทะเบียนสิทธิของตนได้อยู่ก่อนเรียกให้เพิกถอนการจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1300 จึงไม่จำต้องวินิจฉัยว่า จำเลยที่ 2 ได้รับโอนที่ดินพิพาทโดยมีค่าตอบแทนและกระทำการโดยสุจริตหรือไม่ แม้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มีคำสั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ 1 ออกจากสารบบความแล้วก็ตาม แต่คดีนี้โจทก์ฟ้องในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ โดยขอให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 เพื่อให้ที่ดินพิพาทกลับคืนมาเป็นของโจทก์โดยบริบูรณ์ ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยที่ 1 หรือมีผลบังคับให้จำเลยที่ 1 ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา ศาลจึงมีอำนาจพิพากษาให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ได้ เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนการจดทะเบียนโอนขายที่ดินพิพาทแล้ว ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 61 วรรคแปด บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น จึงไม่จำต้องบังคับให้จำเลยทั้งสองไปจดทะเบียนเพิกถอนนิติกรรมการโอนขายดังกล่าว ศาลพิพากษาให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ได้ เพื่อให้ผลเป็นไปตามคำพิพากษา ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษามานั้น ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังขึ้น พิพากษากลับให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนขายที่ดินโฉนดเลขที่ 96870 และเพิกถอนใบแทนโฉนดที่ดินเลขที่ 96870 ลงวันที่ 10 เมษายน 2561 ระหว่างจำเลยที่ 1 กับจำเลยที่ 2 ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสามศาลให้เป็นพับ ค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยก

องค์คณะ

กิริติ วรพุทธพงศ์ · ประสงค์ จรุงรัตน · รุ่งศักดิ์ วงศ์กระสันต์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/244/2567>